

Piratflåten krymper

Etter flere års kamp mot havets pirater, ser det ut til at aktiviteten fra ulovlige trålere har blitt betydelig mindre i det nordlige Atlanterhav.

Norge svartelistet «Mumrinskiy» etter hendelsen i juni 2007 og båten får ikke komme i norsk farvann eller i norsk havn. Nå avventer den nordøstatlantiske fiskerikomiteen, NEAFC, hva russiske myndigheter gjør med saken. Hendelsen blir tatt opp når NEAFC-landene møtes til høsten.

– Mumrinskiy og en rekke andre piratfartøy bryter konsekvent med både nasjonalt og internasjonalt regelverk mot overfiske. Det er ingen grunn til å la henne fortsette, «Mumrinskiy» bør snarest hugges til spiker, sa Farah

Obaidullah fra Greenpeace i Nederland i juni 2007. Men «Mumrinskiy» fikk fortsette, og er ikke spiker i dag. I april lå den i fred og ro på redan utenfor Tórshavn.

Da journalisten ved nyhetsprogrammet «Dagur og vika» på færøysk fjernsyn, forela dokumentasjon for den færøyske fiskeriministeren, Tórbjørn Jacobsen, på selve den færøyske flaggdagen, fredag 25. april, var ministeren klar i sin tale. Alle som kan knyttes til piratvirksomheten i Atlanterhavet er uønsket på Færøene. Likevel måtte den færøyske fiskeriministeren etter et par uker erkjenne at han ikke hadde mulighet til å stoppe båten.

Det tok lang tid før Norge valgte å svarteliste «Mumrinskiy» – de hadde fått servert dokumentasjon flere ganger, men ikke før de tok fraktebåten på fersken sammen med en ulovlig tråler var de sikre nok i sin sak, og utviste båten fra norske havner og norsk farvann.

Fiskerikommisjonen for nordøstatlanteren (NEAFC), har i en årrekke jobbet med å få stop-

pet det ulovlige fisket. Det store problemet har lenge vært at trålerne fikk solgt fisken til kjøpere i Europa. Det var først da NEAFC-landene ble enige om å innføre en strengere havnekontroll, at livet ble så vanskelig for de fleste piratene, at de måtte gi seg.

Leder for NEAFC-sekretariatet i London, Kjartan Hoydal, sier at etter at medlemslandene strammet inn havnekontrollen har de sett en markant nedgang i antall ulovlige trålere i NEAFC-området – det er ikke registrert noen virksomhet fra flaggløse båter på mange måneder. I NEAFC-området ser det ut til myndigheten har fått stoppet de verste forbryterne. Nå gjenstår å stoppe de NEAFC-rederne som ikke følger regelverket. En av disse er «Mumrinskiy» – dette fartøyet blir tema på NEAFC-møtet i høst.

Jobben fortsetter

I mai møttes de nordatlantiske fiskeriministrene til sitt 13. årlige møte – denne gang på Malta. Det var enighet på møtet om at kampen mot piratfiske har kommet et langt ►

12. juni 2007:

Det norske kystvaktskipet «Andenes» aksjonerte i internasjonalt farvann i det såkalte «Smuthavet» mot russiske «Mumrinskiy» og georgiske «Sindbad», som tidvis også opererer under navnet «Marlin». Mannskapet om bord i de to skipene var i gang med omlasting av store mengder torsk da Kystvakten slo til. Foto: Kystskvadron Nord.

April 2008:

Fra lagmannens kontor ute på spissen av Tinganes kan den politiske lederen på Færøene se de russiske trålerne som ligger på redan. Ved innseilingen har han i dagvis kunne se «Mumrinskiy». En tidligere tråler, nå fraktefartøy, som i flere år jevnlig har vært å se i færøyske farvann. I april lå «Mumrinskiy» i mer enn to uker ved Tórshavn. Foto: Jógvan H. Gardar.

Nasjonale regler – men samarbeid over landegrensene

Svenske KRAV setter standarden
for hvordan fisk fra mindre
fiskerier kan godkjennes.

Fakta

NEAFC (The North East Atlantic Fisheries Commission) har kontor i London og regulerer blant annet fiske av kolmule og uer i det østlige Atlanterhavet. Medlemene i dag er Danmark (på vegne av Færøyene og Grønland), EU, Norge, Russland, Estland og Island.

NAFO (North Atlantic Fisheries Organization) regulerer fisket i den vestlige delen av Atlanterhavet og holder til i Canada. Organisasjonen har i dag 13 medlemsland fra Sentral- og Nord-Amerika, Europa og Asia.

(Kilder: NEAFC OG NATO)

Den svenske foreningen KRAV har stor respekt blant svenske forbrukere. Det er innen landbrukssektoren de har lengst erfaring, men nå satser de på fisk også. KRAV samarbeider med lignende organisasjoner i en rekke land, blant annet Debio i Norge og Naturland i Tyskland. – Vi ser helt klart en rekke fordeler med å ha god kontakt med organisasjoner som Debio i Norge og lignende organisasjoner i andre land. Gjennom dette samarbeidet kan vi få til en så god jobb som mulig i alle land, sier Marc Wester, rådgiver for Krav.

Organisasjoner som Krav og Debio har de senere årene også begynt å se nærmere på den fisken som selges på markedet, og de ser en stor fordel i åpne systemer som er lette å kontrollere – og hvor det også er mulig gjennom dialog å endre de bestemmelsene som trengs underveis.

Ekstra forsikring

Morten Ingvaldsen i Debio, viser til at fiskerinæringen blant annet er regulert gjennom kvoteordninger som skal sikre bærekraftig fiske.

– Ikke alle forbrukere har tillit til at dette er tilstrekkelig. De ønsker en ekstra forsikring om at det er tatt hensyn til bærekraft og miljø, og at alle aktuelle interesseparter kan være med å påvirke de krav som skal gjelde. Det er derfor utviklet privatrettelige tilleggsregler knyttet til ulike merkeordninger. Alle offentlige krav skal første være oppfylt. Markedet for produkter med slike tilleggsmerker er i vekst, sier Ingvaldsen. – En forutsetning for forbrukertillit er at en uavhengig tredje part har sertifisert fisket etter det regelverket som ligger til grunn for merkeordningen. Men utvikling, forvaltning og bruk av merkeordninger er forbundet med

kostnader, som forbrukeren til slutt må betale. Dette kan for noen være en ulempe. For mange merker på markedet kan også skape forvirring, sier Morten Ingvaldsen.

Marin Stewardship Council (MSC) og svenske KRAVs regelverk og merkeordninger brukes av norsk fiskerinæring i dag. Norske Debio samarbeider med KRAV om inspeksjon og sertifisering, og er i gang med å utvikle et eget, norsk merke som vil kunne brukes i tillegg til, eller i stedet for Krav-merket. Krav/Debio-merking bygger på regler om bærekraft for bestand, fiskeredskap og båt, og om innhold av miljøgifter. MSC ser bare på bærekraft i forhold til den aktuelle fiskebestand. – MSC er mer rettet mot store fiskerier, og passer best for havgående trålerflåter. Krav passer bedre for kystfiskerier, og for mindre båter som lander fisken oftere. Tråling er likevel tillatt etter Krav's regler i dag, sier Morten Ingvaldsen.

Hva med nasjonale merkeordninger i forhold til internasjonale?

– Ordningen som Krav og Debio jobber etter innebærer et samarbeid over landegrensene i Norden. Det finnes nasjonale ordninger også i flere europeiske land. Naturland i Tyskland har tilsvarende bestemmelser som Krav. En ordning med gjensidig aksept av hverandres regelverk er under utvikling. Da vil både et nasjonalt merke, og et merke som tilhører importproduktet, kunne brukes. Dette vil lette samhandel mellom land som har hver sine merkeordninger. Det er fullt mulig å gjøre nasjonale merker kjent og akseptert i andre land og verdensdeler, sier Ingvaldsen.

Som internasjonal merkeordning er MSC best utviklet i dag. Den er verdensomspennende og anerkjent i store områder. Krav's regelverk er først og fremst rettet mot fangst i Nord-Atlanteren. I Krav's regelverk baseres bærekraftvurderinger av bestand på ICES som nettopp gir anbefalinger i dette området.

Fordeler og ulemper med privatrettslige merkeordninger?

– Private ordninger er enklere å administrere, og lettere å påvirke for ulike interesseparter, herunder forbruker- og miljøinteresser. Of-

fentlige ordninger vil lettere kunne bli styrt ut fra ulike politisk hensyn. En privatrettslig ordning som dekker et stor geografisk område, slik som MSC, er selvsagt også tung å påvirke. For norske interesser er avstanden til MSCs hovedkontor større enn til Stockholm (Krav) – og kanskje større enn til norske myndigheter, sier Morten Ingvaldsen.

Marc Wester sier at MSC ikke er en konkurrent til de ordningene som Krav og Debio jobber med.

– MSC og Krav komplementerer hver andre. Gjennom flere av disse ordningene, også det som WWF jobber med, så får vi et mer heldekkende system som sikrer at fisken som kommer på markedet er fisket bærekraftig, sier Marc Wester.

Marc Wester sier at for de svenske forbrukerne er det viktig å få tak i blant annet torsk.

– Det svenske folket er et torskespisende folk, derfor er det også viktig å finne ordninger som sikrer at den torsken som tilbys også fiskes på en bærekraftig måte. Vi jobber med denne problemstillingen, og håper at for eksempel torsk fra Barentshavet kan stemples med KRAV-merket, sier Wester.

Marc Wester er optimistisk på vegne av de som ønsker å spise fisk.

– I Sverige har vi som mål at 25 prosent av alt som serveres på våre skoler skal være økologisk mat i 2010. Den fisken som får Krav-sertifisering kan regnes med i 25 prosent kvoten, og dermed er det ingen grunn til ikke å kjøpe disse artene. ■

Må ha tydeligere krav til merkene

Det må finnes en enighet om hva som er bærekraftig, og hvem som kan bruke dette, sier forskningssjef.

Jostein Storøy, forskningssjef hos Sintef Fiskeri og akvakultur, sier at ulempen med flere merker – det gjelder for eksempel MSC og Svanen – er at kravene til merket er for lite spesifikke.

– Dersom for eksempel MSC skal merke bærekraftig fisk må vi først enes om hva som er et bærekraftig fiske, sier Storøy. – Det er i utgangspunktet ingen problemer med mange merker, så lenge de som forvalter merket er tydelige på hva merket står for, og at man kan dokumentere dette, samt at de som bruker merket kan dokumentere at de etterlever merkeordningens krav. Dersom man kan få til dette vil det være en fordel at bedrifter sertifiseres i henhold til ulike merker, sier Storøy. ■

Undersøker hvilke merkeordninger som passer i Norden

Oppdrettsfisk har flere merkeordninger enn villfanget fisk.

Det Norske Veritas fikk tidligere i vår i oppdrag fra Nordisk Ministerråd å kartlegge og vurdere ulike merkeordninger. Det Norske Veritas har sett på flere faktorer som miljø, sosiale spørsmål og ulovlig fiske. – Vi har gjort en rekke søk på merkeordninger og havner nok på en 10-15 ulike ordninger som vi legger fram i rapporten til Nordisk Ministerrådder, sier Hollum Valsvik, områdesjef for Food & Beverage i Det Norske Veritas.

Hollum Valsvik sier at det ser ut til at særlig oppdrettsfisken har flere ordninger de kan jobbe innenfor, enn det den villfangede fisken har.

Resultatene fra rapporten legges fram på det nordiske ministermøtet i svenske Vaxsjö den 25. juni, og den samlede rapporten blir klar i slutten av juni. ■

Fiskehjellene er viktige for lokalsamfunnene. Flere merkeordninger tar også hensyn til lokalsamfunn i sine vurderinger. Foto: Nikolaj Bock/norden.org

Torskestopp i svenske kommuner

Torsken er elsket i hele Norden, men bestandene sliter flere steder, og det kan gjøre det vanskelig å få den godkjent av enkelte merkeordninger. Foto: Patrik Edman/norden.org

Kravene til fisken som selges øker, og merkeordningene får større betydning. Foto: Johannes Janson/norden.org

Svenske kommuner vil ikke kjøpe torsk så lenge det ikke er mulig å få garantier for at fisken er fisket lovlig og bærekraftig.

En rekke svenske kommuner har bestemt seg for ikke å kjøpe inn torsk til sine institusjoner. Blant disse er åtte vestsvenske kommuner som har gjort en felles avtale om ikke å kjøpe inn torsk fra høsten av. Begrunnelsen er den situasjonen torskebestanden, særlig i Østersjøen, er i, og at det ikke er mulig å få den nødvendige dokumentasjonen på at torsken fiskes bæredyktig.

Ronny Odervång, innkjøpssjef i Trollhättan som er en av de åtte kommunene, sier at kommunene i forbindelse med at de skulle ha en ny innkjøpsavtale på plass, søkte informasjon om hvordan havenes tilstand var. Denne informasjonen fikk de blant annet fra det svenske miljørådet.

– Vi har også krav på oss å kunne se på emballasjen hvor fisken kommer fra, sier Odervång. De åtte kommunene har valgt å følge råd fra verdensnaturfondet (WWF).

– Som kunder har vi rett til å vite om fisken er fanget i såkalte «røde hav» eller i «grønne hav.» Vi ønsker ikke å bidra til at enkelte fiske-slag blir nedfisket, sier Odervång. Kostsjef i Trollhättan, Anna Johnson, sier at dette er en avgjørelse som er tatt av embetsfolk.

Politikerne har gitt embetsfolkene i oppdrag å ta miljøhensyn i forbindelse med offentlige innkjøp, sier Johnson. Hun etterlyser flere opplysninger om hvor fisken er fisket. Dette er noe merkeordningene må ha i seg, mener hun.

De vestsvenske kommunene vil ikke kjøpe torsk, selv om det finnes enkelte torskefiskerier som er bærekraftig. Blant annet forvaltes torsken i Barentshavet på bærekraftig måte.

Er de åtte kommunene ikke med på å gjøre det vanskelig for fiskerisamfunn i Norden å ha en inntekt blant annet gjennom fiske av torsk?

– Vi er selvfølgelig interesserte i å kjøpe og bruke torsk i våre institusjoner. Men når vi ikke kan få noen garanti for hvordan fisken er fisket, da har vi ikke noen annen mulighet enn å si nei til å kjøpe all torsk, sier Odervång.

Hvordan kan kommunene være sikre på at de såkalte «grønne fiskeartene» som de kjøper inn er bedre forvaltet enn torskebestanden? Vi er ikke havforskere. Vi er rene forbrukere. Vi må forholde oss til det vitenskapen har kommet fram til, og gjøre våre valg med det utgangspunktet.

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

Information om det nordiske fiskerisamarbejde:
Fiskerirådgiver Ásmundur Guðjónsson

www.norden.org/fisk/

Tlf: +45 3396 0255
Fax: +45 3393 2047
ag@norden.org

Nordfiskeri er udgivet af Nordisk Ministerråd.
Tekst: Jógvan H. Gardar
Layout: Jette Koefoed

Publikationen kan bestilles på
www.norden.org/order
Flere publikationer på
www.norden.org/publikationer